II. Piliakalniai ir geležies amžiaus gyvenvietės
Iron Age Hillforts and Settlements

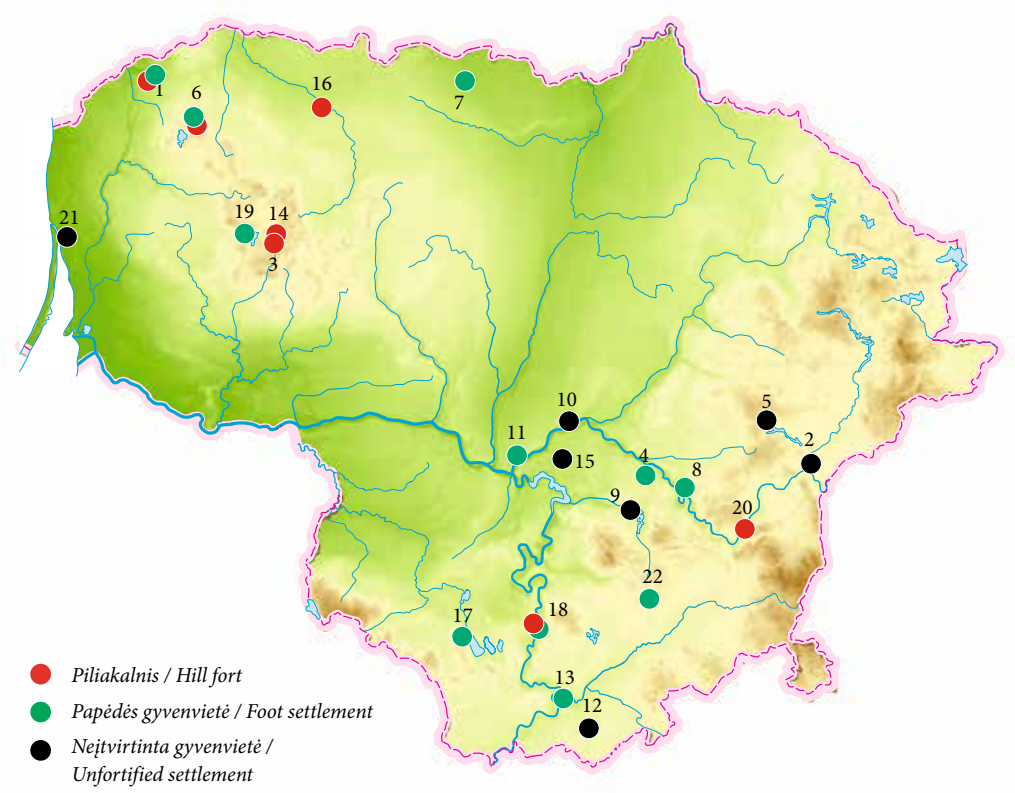

1. *Apuolė*
2. *Ažutakis (žr. I)*
3. *Bilioniai*
4. *Budeliai (žr. XV)*
5. *Dubingiai*
6. *Gegrėnai*
7. *Kalnelis (žr. XV)*
8. *Kernavė*
9. *Kloniniai Mijaugonys (žr. I)*
10. *Kurmagala (žr. XV)*
11. *Lentainiai (žr. XV)*
12. *Marcinkonys*
13. *Merkinė*
14. *Medvėgalis*
15. *Mikainiai*
16. *Papilė*
17. *Prelomciškė*
18. *Radžiūnai*
19. *Vembūtai*
20. *Vilnius (žr. VI, ir XII)*
21. *Žardė (ir žr. XV)*
22. *Žuklijai*

Mantas Daubaras

Vembūtų piliakalnio papėdės gyvenvietė

Vembūtų piliakalnio su gyvenviete (Telšių r., Varnių sen.) (UK 43534) teritorijoje buvo numatyta vykdyti žemės judinimo darbus, tad jų vietose buvo atlikti žvalgomieji tyrimai bei žvalgymai – ištirta 15 įvairaus dydžio šurfų, iš viso 42 m^2 plotas, ir žvalgytas apie 990 m^2 plotas (1 pav.). Tyrimai vykdyti didelėje piliakalnio papėdės gyvenvietės teritorijoje, įvairiose būsimų takų vietose, tik keli šurfai tirti arčiau piliakalnio.

Vembūtų piliakalnį su gyvenviete 2003 m. tyrinėjo archeologė L. Valatkienė (*ATL 2003 metais,* 2004, p. 54–56). Ištirta 13 šurfų (iš viso 35,4 m^2 plotas), 6 šurfuose aptikta negausių archeologinių radinių, kai kuriuose iš jų – neintensyvus 12–17 cm storio kultūrinis sluoksnis. Rasta akmenų grindinio (?) fragmentų bei 23 archeologiniai radiniai: 8 žiestos bei lipdytos keramikos šukės, 13 molio tinko fragmentų, titnago skaldytinis ir skeltė. Tyrimų metu surastą lipdytinę keramiką tyrėja datavo IV–VIII a.

Iš 2019 m. tyrinėtų šurfų tik dviejuose rastas archeologinis sluoksnis.

Šurfo 1 viršuje buvo 80–90 cm storio pilko priesmėlio sluoksnis, kuriame aptikta nemažai įvairaus dydžio iki 20 cm skersmens lauko riedulių. Po šiuo sluoksniu sekė 30 cm storio tamsiai pilko priesmėlio su akmenimis sluoksnis, kuriame aptikta apžiestos keramikos, puoštos bangelės ornamentu, šukė, datuojama II tūkst. pradžia (t. y. vėlyvuoju geležies amžiumi) (2 pav.). Ištyrus šį sluoksnį pasiektas gelsvo priemolio įžemis. Panašu, kad šurfas tirtas buvusio gynybinio griovio vietoje, kuris vėliau buvo

1 pav. 2019 m. tirtų vietų planas: 1 – ypatusis radinys; 2 – tirtų šurfų vietos; 3 – vizualiai bei metalo ieškikliais žvalgyta takų dalis; 4 – metalo ieškikliais žvalgyta takų dalis; 5 – saugomos teritorijos ribos. M. Daubaro brėž.

Fig. 1. Plan of the locations investigated in 2019: 1 – small finds; 2 – test pit locations; 3 – those paths surveyed visually and using a metal detector; 4 – those paths surveyed using a metal detector; 5 – boundaries of the protected territory

užverstas smulkiais lauko akmenimis bei žemėmis.

Šurfo 7 viršuje, po 10 cm storio velėna buvo 30–50 cm storio pilkai rudo priemolio armens sluoksnis. Ištyrus šį sluoksnį didžiojoje šurfo dalyje pasiektas rusvo priemolio įžemis, o šurfo PV kampe, 40–45 cm gylyje išryškėjo įgilintos struktūros – duobės 1 – kontūrai. R–V kryptimi duobė buvo 1,3 m ilgio, o Š–P kryptimi – 90 cm pločio ir 50 cm gylio (3 pav.). Duobės užpildas – pilkas priemolis su negausiomis medžio anglies priemaišomis bei keletu nedidelių jokios konstrukcijos nesudarančių nedegusių riedulių (10x8x5, 12x8x6 cm ir panašaus dydžio). Duobėje surasta 10 lipdytos keramikos su stambiomis grūsto granito priemaišomis šukių bei degusio molio tinko gabalėlis. Keramikos šukės greičiausiai buvo trijų skirtingų indų, vienas jų buvo puoštas nagų įspaudų eilute, einančia aplink puodo petelių liniją (2 pav.). Keramika, aptikta duobėje, gali būti datuojama I tūkst. viduriu – II tūkst. pradžia (t. y. viduriniuoju–vėlyvoju geležies amžiumi).

2 pav. Tyrimų metu surasti radiniai. M. Daubaro nuotr.
Fig. 2. Finds discovered during the investigation

Žvalgytose vietose surastas žalvarinės apyrankės (?) fragmentas, preliminariai datuojamas I tūkst. viduriu – II tūkst. pradžia.

Šurfuose 2–6, 8–15 archeologiškai vertingų radinių, sluoksnių ar struktūrų nerasta. Tyrimų metu surasti archeologiniai radiniai perduoti ŽMA.

3 pav. Duobės 1 pjūvio vaizdas iš ŠR. M. Daubaro nuotr.
Fig. 3. Cross-section of pit 1, as seen from the NE

The settlement at the foot of Vembūtai hillfort

In 2019, 15 various-sized test pits totalling 42 m^2 were excavated and roughly 990 m^2 surveyed on the grounds of Vembūtai hillfort and its settlement (Telšiai District, W Lithuania) (Fig. 1). Hand built and partly thrown pottery dating to the mid-1st – early 2nd millennium was discovered in test pits 1 and 7 (Fig. 2), a pit in test pit 7 (Fig. 3), and a fragment of a bronze bracelet (?) on the surveyed paths (Fig. 2).